VZŤAH JAZYKA A ZDVORILOSTI V ZRKADLE TEORETICKÝCH KONCEPCIÍ

Lucie TRUBACOVÁ

The main purpose of the paper *The Relation of the Language and Politeness in the Reflection of the Theoretical Conceptions* is to see the linguistic politeness phenomenon through its various scientific descriptions and explanations which also sheds the light to the scientific tendencies and movements within this field of interest. We presume that the understanding of the phenomenon of linguistic politeness – as one of the key topics in sociolinguistics – may provide also an understanding of the social interaction in general. We seek to embrace comprehensively various approaches, their background, contribution but also the later criticism.

We start our exploration with the pre-pragmatic conceptions, which have their roots in Europe of the early 20th century, and with a brief glance to the eastern – Chinese and Japanese – point of view. We continue with the pragmatic approaches which create the base of the current linguistic politeness research. Here we focus closely on the influence of three main pragmatic theories within the three individual subchapters – Robin T. Lakoff and the Logic of Politeness; Geoffrey Leech and his Model of General Pragmatics; Penelope Brown and Stephen C. Levinson and Politeness as One of the Universals of the Language Usage. Apart of these theories we consider also the research of the Japanese and Chinese Politeness – represented by researchers Yuego Gu and Sashiko Ide – which also has its roots within the linguistic pragmatics. The third part of our exploration is focused on the post-pragmatic or postmodern approach to linguistic politeness phenomenon. We look closely at the works of Richard J. Watts and Gino Elen and their interesting findings.

In conclusions we consider the main tendencies within the linguistic politeness research while the main tendency seems to be the transition from the modern, objective point of view, to more opened postmodern point of view. In other words, we may see how deductive research methods are slowly being replaced by more inductive ones. The question how to use the theory of emergence within our studies of the politeness phenomenon could be also interesting.

Key words: Politeness. Linguistic Politeness. Etiquette. Robin T. Lakoff. Geoffrey Leech. Penelope Brown and Stephen C. Levinson. Richard J. Watts. Gino Elen. Japanese and Chinese Politeness research. Emergence Theory.

Úvod

V živote sa vyskytujú okamihy,
keď je v záujme ďalšieho poznávania
nevyhnutné položiť si otázku,
či dokážeme myslieť inak, než myslíme,
a vnímať inak, než vidíme,
ak chceme nazrieť a vnímať ďalej.

Michel Foucault

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

Výskum jazykovej zdvorilosti v súčasnosti zahŕňa pomerne široké spektrum prístupov, pričom doteraz najvplyvnejšia a najrozšírenejšia pragmalingvistická teória Penelope Brownovej a Stephena C. Levinsona (1978, 1987) je podrobovaná kritike a stretáva sa s mnohými výčitkami vyplývajúcimi predovšetkým z empirických výskumov, no cieľom kritiky sú aj jej metodologické základy. Pri snahe vypracovať jednotnú teóriu, respektíve spoločný prístup, oficiálne vznikla v roku 1998 výskumná skupina *Linguistic Politeness Research Group*[1], ktorá v súčasnosti spája bádateľov prakticky z celého sveta a svoje výsledky prezentuje v časopise *Journal of Politeness Research* a na spoločných vedeckých podujatiach, konferenciách či kolokviách. Odborné texty na danú tému nájdeme aj na stránkach časopisov, ako napríklad *Language Sciences*, *Journal of Sociolinguistics*, *Multilingua* a *Journal of Pragmatics,* pričom v poslednom z nich bola v roku 1994 uverejnená bibliografia s vyše 900 odkazmi kníh a článkov. Richard J. Watts v roku 2003 uvádza rozsah nazhromaždených odkazov s počtom približne 1200 jednotiek.

V roku 1990 Bruce Fraser predostrel vo svojom príspevku *Perspectives on Politeness* štyri najvplyvnejšie súčasné prístupy skúmania zdvorilosti: 1. uchopenie cez sociálnu normu – tradičný prístup (*the social norm view*); 2. uchopenie cez konverzačné maximy (*the conversational maxim view*; Lakoff, 1973; Leech, 1983); 3. uchopenie cez „zachovanie tváre" (*the face-saving view*; Brown a Levinson, 1987) a 4. uchopenie cez „konverzačnú spoluprácu" (the conversational contract view; Fraser, 1990). V rámci ďalšieho, tzv. postmodernistického prístupu k sledovanému fenoménu – ktorý sa vyznačuje aj tým, že sa vyhýba tvrdeniam o stálosti/ukotvenosti významu výpovede a dôraz kladie na dynamickú a nepredvídateľnú povahu významu v interakcii, vrátane zdvorilostných výrazov – sú pozoruhodné napríklad príspevky Richarda J. Wattsa (1992, 2003), Gina Eelena (2001), Sary Mills (2003), Miriam Locher (2004) atď. Pozornosť sa sústreďuje aj na medzikultúrny výskum (napríklad: Sifianou, 1992; Kasper a Blum-Kulka, 1993; Bayraktaroğlu a Sifianou, 2001; Lakoff a Ide, 2005) a výskum nezdvorilosti (napr. Culpeper, 1996; Bousfield, 2008).

[1] Členkou spomínanej skupiny som sa stala v roku 2010. Oficiálnu internetovú stránku skupiny je možné nájsť pod odkazom: http://research.shu.ac.uk/politeness/

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

Romanoslavica vol. LII, nr.1

Jazyková zdvorilosť a jej výskumy

Zdvorilosť sa dotýka záležitostí, ktoré sú kľúčové nielen pre sociolingvistov a sociálnych antropológov, ale taktiež v živote každej individuálnej ľudskej bytosti.

Richard J. Watts, Sachiko Ide, Konrad Ehlich

1 Predpragmatický výskum

Rozvoj záujmu o *jazykovú zdvorilosť* (= linguistic politeness) sa väčšinou spája s pragmatickým a sociolingvistickým prístupom, takže mnohí autori kladú jeho počiatky na koniec 60. a začiatok 70. rokov 20. storočia. Avšak Richard J. Watts (2003, pred ním napríklad aj Held,1992 alebo Ehlich, 1992) poukazuje na to, že záujem o jazykovú zdvorilosť má omnoho dlhšiu tradíciu a neobmedzuje sa iba na európsky či americký priestor. Prístupy k zdvorilosti, ktoré boli rozvinuté pred vznikom lingvistickej pragmatiky (teda skôr ako v 60. rokoch) preto označuje ako *predpragmatické* a analogicky prístupy vyrastajúce z princípov pragmatiky ako *postpragmatické*. Centrálne postavenie pragmatických prístupov vyplýva predovšetkým z ich rozšíreného používania a významného vplyvu na súčasné uvažovanie o jazykovej zdvorilosti. V nadväznosti na Wattsa označujeme konkrétne prístupy rovnako.

Gudrun Held (Held, 1992) poukazuje na to, že záujem o zdvorilosť z lingvistického hľadiska – tzv. **predpragmatické prístupy** boli v Európe už skôr, a to v rámci „idealistickej školy" (Spitzer, 1922; Beinhauer, 1930; Lerch 1934) a ženevskej školy (Bally, Gabelentz, Brunot, Dauzat, Kainz a iní). Lingvisti ako Spitzer, Beinhauer, Lerch a iní verili, že jednotlivé výpovede označené ako „zdvorilé" sú určite neopakovateľnými kreatívnymi aktmi, ale zároveň sú vždy individuálnou kryštalizáciou kolektívneho štýlu, t. j. *Umgangssprache* – „hovorového jazyka" ľudí, ktorých typické záujmy tieto výpovede reflektujú. Z tohto pohľadu jedinec nekoná pragmaticky a intenčne, ale v istom rozsahu ako bábka. Jedinec je vnímaný ako „jedinečný a kreatívny zástupca jazykovej komunity, ktorej hodnoty a normy sú

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

ukotvené v kvázimagickom termíne *Wesen* alebo *Wesenart* – „bytie alebo druh bytia"" (op. cit., s. 138).

V rámci ženevskej školy je zdvorilosť považovaná za „sociálnu modalitu (Gabelentz, 1969, s. 474), ktorej je prisúdená objektívna hodnota a determinuje jazykový systém relevantnej spoločnosti zvonku ako nadradená norma. Z toho vyplýva, že môže byť – a bola – lingvisticky študovaná ako jazykový fakt, t. j. gramatika" (Held, 1992 s. 137). Held tvrdí, že sociálne a psychologické vplyvy mali dosah na lingvistické deskripcie viacerých rovín, najmä na lexikón a morfosyntax. Zdvorilosť v uvádzaných prístupoch teda nie je pod kontrolou jednotlivca, pozostáva zo sociálnych obmedzení považovaných za súčasť kolektívneho národného charakteru, čo vylučuje jej strategický a intenčný rozmer – typický pre mnohé súčasné teórie.

Záujem o jazykovú zdvorilosť sa však neobmedzuje na európsky či americký kontext a spomínaný Watts (2003, s. 56) upozorňuje na to, že omnoho dlhšiu tradíciu má na Ďalekom východe, predovšetkým v Číne a v Japonsku. V Číne sledujeme záujem o daný fenomén v rámci teórií rétoriky a v Japonsku zasa v rámci teórií národného jazyka. Song Mei Lee-Wong poukazuje na to, že v starovekej Číne mala zdvorilosť ako súčasť teórií rétoriky centrálnu úlohu: „„zmiernenie nárazov" (= easing the jolts) bolo hlavným cieľom rétoriky v starovekej Číne natoľko, že jednou zo základných funkcií sociálnych procesov bolo vyhnúť sa nepríjemnostiam alebo v dnešnom ponímaní „zachovanie tváre"" (Lee-Wong, 2000, s. 21; cit. podľa Watts, 2003, s. 56). Janet S. Shibamoto (1985) zasa rozoberá dva smery akademického záujmu o jazyk v Japonsku, ktoré nemajú ekvivalenty v západných krajinách. Konkrétne ide o štúdium národného jazyka a tzv. „štúdiá jazykového života". Prvý smer s vyše dvetisícročnou tradíciou zahŕňa aj detailnú teoretickú analýzu a reflexiu štruktúr zdvorilosti v japončine (op. cit., s. 56).

2 Pragmatický výskum

... Gramatika (abstraktný formálny systém jazyka) a pragmatika (princípy jazykového používania) sú komplementárne domény lingvistiky. Nemôžeme pochopiť povahu jazyka bez štúdia oboch týchto domén a interakcie medzi nimi.

Geoffrey N. Leech

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

Väčšina súčasného záujmu o jazykovú zdvorilosť viac-menej pramení z pragmatických prístupov a pole výskumu sa sústreďuje okolo troch centrálnych teórií, a to teórie Penelope Brownovej a Stevena C. Levinsona, Robin T. Lakoffovej a Goeffreyho Leecha. Tieto teórie v rôznej miere ovplyvňujú empirické i teoretické výskumy ako ideová a metodologická platforma, respektíve vyvolávajú kritické ohlasy po zmene metodologického prístupu. Hlavným impulzom pre vznik týchto teórií jazykovej zdvorilosti bola štúdia Paula Gricea „Logic and Conversation", ktorá vyšla v roku 1975, i keď Watts (2005, s. xxxiv) podotýka, že kópie prednášok Williama Jamesa kolovali medzi lingvistami už minimálne šesť rokov predtým. Grice v prednáške Williama Jamesa, ktorá formovala základ príspevku z roku 1975, prezentuje svoj kooperačný princíp so štyrmi maximami kvality, kvantity, relevancie a spôsobu, ktoré – s výnimkou maximy relevancie – boli rozdelené do viacerých submaxím. V tom čase sa začína pragmatika plne rozvíjať, pričom dovtedy sa do značnej miery týkala snáh o vyčlenenie sémantiky – ako jazykovedného štúdia významu – z pragmatiky. V pragmatike sa stala signifikantnosť jazyka v akcii a v kontexte jeho produkcie tak isto dôležitou ako semiotické teórie referencie, denotácie a konotácie (Watts, 2005, s. xxxiv). Ďalšou *griceovskou* inšpiráciou bolo autorovo vyjadrenie, že na konverzačnej kooperácii sa môžu podieľať aj iné maximy, napríklad maxima zdvorilosti, čo taktiež podnietilo záujem o spôsoby, akými sa zdvorilosť podieľa na „hladkej", nekonfliktnej a kooperatívnej komunikácii (op. cit., s. xxxiv). Sledované centrálne pragmatické teórie sa teda odvíjajú od Griceovho princípu kooperácie, pričom narábanie s týmto princípom sa u autorov líši[1]. V nasledujúcich podkapitolách sa budeme snažiť demonštrovať základné východiská a charakter daných teórií a taktiež poukážeme na ich podnetné i problematické stránky.

[1]Watts však v danej súvislosti podotýka, že chybou, ktorá sa často vyskytuje pri interpretácii Gricea (1975), je ponímať ho v zmysle postulovania modelu konverzácie, v rámci ktorej je princíp optimálnej kooperácie kontrolným princípom. Lakoff, Leech aj Brown a Levinson podľa autora spadli práve do tejto pasce. „Čo sa *filozof* Grice snažil zostaviť, bolo vysvetlenie pre význam, ktorý má na mysli hovoriaci popri význame výpovede, to znamená spôsob logického vysvetlenia pre spôsoby, ktorými sú adresáti schopní odvodzovať nevypovedané implikácie z výpovedí. S týmto zámerom vytvoril ideálny stav komunikačnej kooperácie, aby naznačil, že na pozadí tohto základového princípu sú participanti v interakcii schopní hodnotiť odchýlky od daného princípu (Watts, 2005, s. xxxiv).

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

2.1 Robin T. Lakoff a logika zdvorilosti

Robin Lakoff môže byť pokojne nazvaná matkou modernej teórie zdvorilosti, pretože ako jedna z prvých skúmala zdvorilosť z jasne pragmatickej perspektívy.

Gino Eelen

Robin T. Lakoff vychádza z generatívnej lingvistiky respektíve z generatívnej sémantiky a tieto jej korene významne ovplyvňujú jej konceptualizáciu zdvorilosti. Gino Eelen ju neváha označiť za „matku modernej teórie zdvorilosti" (Eelen, 2001, s. 2), keďže ako jedna z prvých skúmala sledovaný fenomén z pragmatickej perspektívy. Svoj pohľad najobsažnejšie predostrela v príspevku *The Logic of Politeness; or Minding Your P's and Q's*[1] (1973) v rámci jedného zo stretnutí Chicagskej lingvistickej spoločnosti[2].

Lakoff tu zdôrazňuje naliehavosť začlenenia pragmatického komponentu do lingvistických výskumov, keďže ako tvrdí „podmienky aplikovateľnosti syntaktického pravidla obsahujú pragmatické faktory, ako napríklad taký účinok výpovede na adresáta, aký si hovoriaci praje." (Lakoff, 1973, s. 296). Pragmatické pravidlá kladie na rovnakú úroveň ako sémantické a syntaktické a označuje ich ako **pravidlá pragmatickej kompetencie**, menovite „buď zreteľný" (= be clear) a „buď zdvorilý" (= be polite). Pravidlá zreteľnosti priamo spája s Griceovým princípom kooperácie (Grice, 1975). Ako podotýka Eelen, princíp kooperácie spolu s maximami smerujú k vysvetleniu toho, ako si ľudia vzájomne porozumejú na pozadí toho, čo je doslovne povedané. Avšak v normálnej, neformálnej konverzácii nie je princíp kooperácie a jeho maximy takmer nikdy striktne dodržiavaný a v záujme postihnúť i tento fakt Lakoff navrhuje práve pravidlo zdvorilosti (porov. Eelen, 2001, s. 2). Griceov princíp kooperácie autorka zároveň reinterpretuje v zmysle *pravidiel konverzácie* s príslušnými štyrmi pravidlami: **kvantity** (buď informatívny tak, ako je

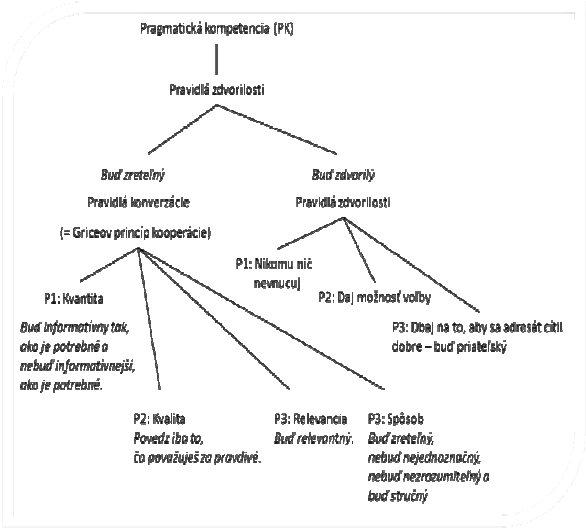
[1] „Logika zdvorilosti alebo dbaj na svoje dobré spôsoby"
[2] Ďalšie relevantné príspevky napríklad: Lakoff 1973, 1975, 1977, 1989, 1990, 1995, 2005; Lakoff – Ide, 2005.

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

potrebné a nebuď informatívnejší, ako je potrebné), **kvality** (povedz iba to, čo považuješ za pravdivé), **relevancie** (buď relevantný) a **spôsobu** (buď zreteľný, nebuď nejednoznačný, nebuď nezrozumiteľný a buď stručný) (Lakoff, 1973, s. 297). Pravidlá konverzácie sú podľa Lakoffovej tak často porušované práve konfliktnými situáciami medzi pravidlami zreteľnosti a zdvorilosti. Vo väčšine prípadov podlieha zreteľnosť zdvorilosti – v komunikácii je dôležitejšie vyhnúť sa konfliktom ako dosiahnuť zrozumiteľnosť. Na základe daného tvrdenia potom vníma pravidlá konverzácie (teda princíp kooperácie) ako „podprípad" pravidiel zdvorilosti, pričom prvé môžeme chápať ako „informačný obsah" komunikácie a druhé ako otázku spoločenských záležitostí (porovnaj s obrázkom č. 1).

Pravidlá zdvorilosti sú tri: 1. Nikomu nič nevnucuj; 2. Daj možnosť voľby; 3. Dbaj na to, aby sa adresát cítil dobre – buď priateľský. Neskôr autorka podotýka, že prvé pravidlo priamo súvisí s formálnosťou, druhé s nerozhodnosťou a posledné s rovnocennosťou (Lakoff, 1977, s. 88). Spájajú sa s nimi konkrétne situácie, dané jazykové formy, uplatňujú sa podľa vzájomných vzťahov komunikantov (sú zároveň indikátorom týchto vzťahov) a taktiež je ich preferencia relatívna vzhľadom na kultúru, ktorú sledujeme. Pravidlá zdvorilosti sú podľa Lakoffovej univerzálne – rozličné je ich usporiadanie a interpretácia v rámci kultúr, takže jej model dostáva aj interkultúrny rozmer.

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

Obr. č. 1: Pravidlá pragmatickej kompetencie podľa Lakoffovej (obr. transformovaný podľa: Watts, 2003, s. 60)

Dôležitou črtou tohto modelu zdvorilosti je prediktabilnosť ľudskej interakcie a racionalita oboch participantov – najmä však hovoriaceho. Hovoriaci sa prikláňa k niektorému z pravidiel (na jeho základe volí vhodné jazykové formy, správny pomer „priamosti" a pod.), ktoré zodpovedá jeho komunikačnému cieľu, zároveň odhaduje svojho komunikačného partnera a vlastne aj jeho schopnosti (ako danú výpoveď pochopí a ako bude reagovať). Úloha počúvajúceho je teda skôr pasívna. Zameranie pozornosti na hovoriaceho je slabinou aj ostatných pragmatických modelov, keďže – ako podotýka Eelen (2001) – túto úlohu prakticky preberá výskumník. Watts tomuto modelu pragmatickej kompetencie vyčíta aj nejasnosť povahy pragmatickej kompetencie ako takej a taktiež nejasnosť povahy pragmatických pravidiel, vrátane tých zdvorilostných. Ako totiž naznačuje Lakoff „mali by sme mať nejaký druh pragmatických pravidiel, ktoré určujú, či je výpoveď pragmaticky dobre tvarovaná (= well–formed) alebo nie je, a rozsah, v ktorom sa odchyľuje." (1973, s. 296). Autor upozorňuje na to, že „akiste [tieto pravidlá] nemôžu byť algoritmickými pravidlami ako pravidlá v generatívnej gramatike a produkovať pragmaticky dobre tvarované výpovede" (Watts, 2005, s. 61). Kladie

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

otázku, či sú to „jednoducho normatívne pravidlá predpisujúce spôsoby, podľa ktorých by sa jednotlivci mali správať, alebo skôr opisujú, ako sa správajú“ (op. cit., s. 61). Watts naznačuje, že daná koncepcia vzhľadom na to, že Lakoff trvá na prirovnávaní pragmatickej kompetencie ku gramatickej kompetencii a snaží sa stanoviť pravidlá, prostredníctvom ktorých môže byť zdvorilé správanie vysvetlené, nesmeruje k adekvátnemu teoretickému modelu zdvorilosti. Podotkneme ešte, že z danej koncepcie nevyplýva ani jasné ponímanie spoločnosti a kultúry – tieto dva pojmy splývajú a ich aplikovateľnosť je veľmi otvorená.

2.2 Geoffrey Leech a model všeobecnej pragmatiky

Vždy chcem študovať jazyk z hľadiska vysvetľovania
toho, čo môže byť pozorované.

Geoffrey N. Leech

Ďalšou významnou pragmatickou koncepciou, ktorú považujeme za jednu zo základných teórií zdvorilosti, je teória **Goeffreyho Leecha**[1]. Problematiku zdvorilosti rozoberá v rámci budovania modelu **všeobecnej pragmatiky**, ktorú chápe ako „všeobecné podmienky komunikačného použitia jazyka“ (1983, s. 10). Pragmatiku vyčleňuje v porovnaní so sémantikou, pričom v pozadí sémantiky je podľa neho *langue* a spája sa s otázkou „čo znamená X?“ (ide o dyadickú reláciu – význam je súčasťou výrazu v danom jazyku, abstrahovaný od situácie, hovoriacich aj počúvajúcich). V pozadí pragmatiky je potom *parole* a spája sa s otázkou „čo si myslel X-om?“ (tu ide o triadyckú reláciu – význam je definovaný relatívne vo vzťahu k používaniu jazyka). Sémantiku a pragmatiku teda vníma komplementárne (porov. tamtiež, s. 5-9). Všeobecnú pragmatiku ďalej autor člení na *pragmalingvistiku* (všeobecné podmienky komunikačného použitia jazyka – príslušné zdroje, ktorými daný jazyk disponuje pri vyjadrovaní príslušných ilokúcií; súvisí s gramatikou[2]) a *sociopragmatiku* (konkrétne komunikačné použitie jazyka

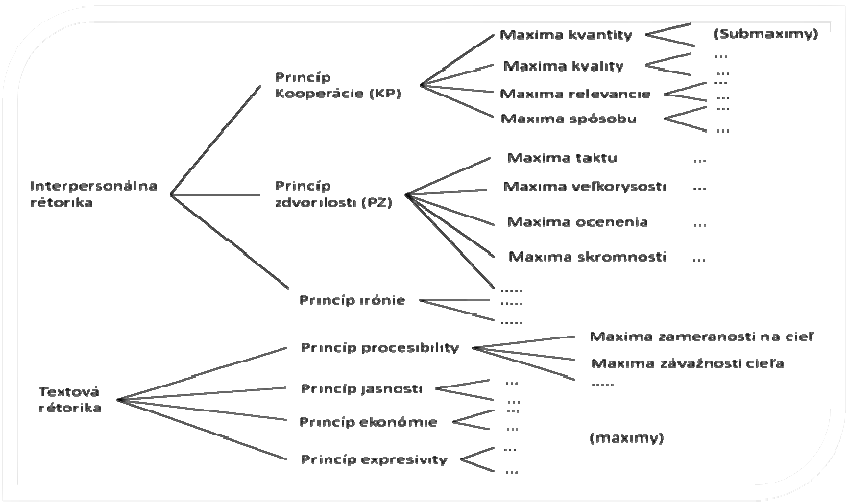
[1] Relevantné publikácie napríklad: Leech 1980, 1981, 1983.
[2] Gramatika podľa Leecha pozostáva z fonológie, syntaxe a sémantiky jazyka (1983, s. 12).

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

v rámci lokálnych, špecifických podmienok – variabilita použitia princípu zdvorilosti a princípu kooperácie v rôznych kultúrach a jazykových spoločenstvách, spoločenských situáciách a pod.; súvisí so sociológiou). Dôležitá je tu dištinkcia medzi ilokučnými cieľmi hovoriaceho, čiže čo chce hovoriaci vypovedaním výpovede dosiahnuť (aký rečový akt) a jeho sociálnymi cieľmi (do akej pozície sa stavia, aby bol pravdivý, zdvorilý, ironický, a pod.).

Zvolený prístup k výskumu všeobecnej pragmatiky Leech označuje ako „**rétorický**“, čím má na mysli „efektívne použitie jazyka v najvšeobecnejšom zmysle, jeho primárne uplatnenie v každodennej komunikácii a iba sekundárne v pripravenejších a verejných použitiach jazyka.“ (op. cit., s. 15). Inak povedané ide o súhrnné pomenovanie pre súbor konverzačných princípov pospájaných svojimi funkciami. V porovnaní s gramatikou, ktorá je riadená pravidlami (= rules), je pragmatika riadená princípmi, teda je rétorická (op. cit., s. 5). Autor rozoznáva dva systémy rétoriky – interpersonálnu a textovú (porovnaj s obrázkom č. 2). Interpersonálna rétorika pozostáva z Griceovho princípu kooperácie a príslušných maxím, princípu zdvorilosti a príslušných maxím, princípu irónie a ďalších možných princípov – čiže ide o otvorenú množinu. Textovú rétoriku tvoria princípy *procesibility* (spracovateľnosti), *jasnosti*, *ekonómie* a *expresivity*. Ako sme si mohli všimnúť, Lakoff využíva Griceov princíp kooperácie pretransformovaný na pravidlá komunikácie v kombinácii s pravidlami zdvorilosti na vybudovanie modelu pragmatickej kompetencie (hľadá pritom ekvivalent ku gramatickej kompetencii). U Leecha tvorí princíp kooperácie, zdvorilosti a irónie iba časť rétoriky, konkrétne interpersonálnu rétoriku. Podkladom tohto prístupu je snaha odhaliť odpoveď na otázku, „ako je jazyk používaný v komunikácii“ (1983, s. 1) a s týmto zreteľom autor hľadá princípy, ktoré sú v pozadí komunikácie. Rétorika sa má teda zamerať na cieľovo orientovanú rečovú situáciu, v ktorej hovoriaci používa jazyk s úmyslom vyvolať konkrétny efekt v mysli počúvajúceho (op. cit., s. 15) a práve to, akým spôsobom tento efekt dosahuje, naznačujú aj tu uvedené princípy.

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

Obr. č. 2: Leechova predstava rétorického prístupu k výskumu všeobecnej pragmatiky (transformované podľa: Leech, 1983, s. 16)

Princíp kooperácie (PK) a princíp zdvorilosti (PZ) vníma Leech komplementárne – sú to rovnocenné, vzájomne sa doplňujúce princípy: ak je napríklad porušená jedna z maxím PK, signalizuje to zapojenie niektorej z maxím PZ. PZ Leech považuje za riešenie otázky, „prečo sú ľudia tak často nepriami pri vyjadrovaní toho, čo majú na mysli“ (op. cit., s. 80). PZ vystupuje v sledovanej teórii v dvoch formách. **Negatívna forma** je definovaná ako „minimalizuj vyjadrenie nezdvorilých presvedčení“ a **pozitívna forma** ako „maximalizuj vyjadrenie zdvorilých presvedčení“ (op.cit., s. 81). Zdvorilé a nezdvorilé presvedčenia môžu byť pre počúvajúceho alebo tretiu stranu príjemné/priaznivé alebo nepríjemné, pričom Leech podčiarkuje, že reálne presvedčenia hovoriaceho nie sú podstatné, podstatné je, aký dojem chce hovoriaci vzbudiť. PZ je zároveň i prostriedkom na „zachovávanie spoločenskej rovnováhy a priateľských vzťahov, čo nám umožňuje predpokladať, že naši komunikační partneri sú kooperatívni“ (op. cit., s. 82).

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

Zdvorilosť má taktiež dve podoby, a to *absolútnu* a *relatívnu*. Absolútna je v podstate škálou, ktorá obsahuje negatívny a pozitívny pól – niektoré ilokučné akty[1] (napr. rozkazy) sú inherentne nezdvorilé, iné (napr. ponuky) sú inherentne zdvorilé. Relatívna podoba závisí od kontextu alebo situácie – napr. „Buď už ticho" je menej zdvorilá výpoveď ako „Prosím ťa, mohol by si byť chvíľu ticho?" v absolútnom zmysle, ale v závislosti od kontextu to môže byť i naopak (op.cit., s. 83-84). Naznačené je i rozčlenenie na *negatívnu zdvorilosť* (minimalizácia nezdvorilosti nezdvorilých ilokučných aktov) a *pozitívnu zdvorilosť* (maximalizácia zdvorilosti zdvorilých ilokúcií) (op. cit., s. 84; s. 107), ide teda o iné uchopenie tejto opozície, ako sledujeme v koncepcii Brownovej a Levinsona (porovnaj s kapitolou 1.2.3).

PZ je riadený súborom šiestich maxím, ku ktorým sú priamo priraďované formy ilokučných aktov: 1. *maxima taktu* (pre impozitíva a komisíva: a) minimalizuj nároky na iných; [b) maximalizuj prospech iných]; 2. *maxima veľkorysosti* (pre impozitíva a komisíva): a) minimalizuj svoj prospech; [b) maximalizuj svoj vklad]; 3. *maxima ocenenia* (pre expresíva a asertíva): a) minimalizuj odsudzovanie iných; [b) maximalizuj uznanie iných]; 4. *maxima skromnosti* (pre expresíva a asertíva): a) minimalizuj chválenie seba; [b) maximalizuj odsudzovanie seba]; 5. *maxima súhlasu* (pre asertíva): a) minimalizuj nesúhlas medzi sebou a inými; [b) maximalizuj súhlas medzi sebou a inými]; 6. *maxima sympatie* (pre asertíva): a) minimalizuj antipatiu medzi sebou a inými; [b) maximalizuj sympatiu medzi sebou a inými]. Negatívna zdvorilosť (vyhýbanie sa nezhodám), je podľa Leecha závažnejším činiteľom ako pozitívna zdvorilosť (hľadanie zhody), čo vyplýva z toho, že „submaximy" (b) sa zdajú menej dôležité ako (a). Z maxím vyplýva aj primárne zameranie zdvorilosti voči iným (op. cit., s. 132-133). Zároveň sú maximy rôznym spôsobom používané, respektíve uprednostňované v rozdielnych kultúrach. Ich prostredníctvom je tak možné zachytiť medzikultúrne rozdiely pozorovateľné pri (jazykovej) zdvorilosti.

V rozličných situáciách podľa Leecha uplatňujeme rôzny stupeň zdvorilosti. Vzhľadom na to autor rozlišuje *kompetitívne* situácie: ilokučný cieľ a sociálny cieľ si

[1] Leech vychádza zo Searleovej klasifikácie rečových aktov (Searle, 1969) a rozlišuje *asertíva* (zaväzujú hovoriaceho k pravdivosti vyslovenej propozície, napr. odporúčanie, tvrdenie, sťažovanie sa, atď.), *direktíva* (sú zamerané na vyvolanie efektu u počúvajúceho prostredníctvom aktu, napr. objednávanie, prikazovanie, požadovanie, atď.), *komisíva* (zaväzujú hovoriaceho – viac-menej – k vykonaniu budúceho aktu, napr. sľubovanie, prísahy, ponúkanie, atď.), *expresíva* (majú funkciu vyjadrenia psychického stanoviska k stavu vecí, ktorý propozícia presuponuje, napr. ďakovanie, gratulovanie, ospravedlňovanie, atď.) a *deklaratíva* (ilokúcie, ktorých úspešná performancia prinesie korešpondenciu medzi propozičným obsahom a realitou, napr. rezignácia, vylúčenie zo školy, krstenie, pomenovávanie, atď.) (1983, s. 107).

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

konkurujú (napr. objednávanie, žiadanie, a pod.), *družné*: ilokučný a sociálny cieľ sa zhodujú (napr. ponúkanie, pozvanie, pozdrav, a pod.), ďalej *kolaboratívne*: ilokučný cieľ je indiferentný voči sociálnemu cieľu (napr. tvrdenie, oznamovanie, a pod.) a *konfliktné*: ilokučný a sociálny cieľ sú v konflikte (napr. vyhrážanie sa, obviňovanie, a pod.). Zdvorilosť je relevantná najmä pre prvé dva typy situácií (v prvom prípade redukuje implicitnú nezhodu – negatívna forma zdvorilosti, v druhom je implicitne prítomná – pozitívna forma zdvorilosti), pre druhé dva typy je irelevantná (tretí typ zahŕňa prevažne písaný „diskurz" a štvrtý je zameraný na vyvolanie konfliktu).

Vzájomné pôsobenie maxím, situácií a škál predstavuje pestré spektrum komunikačných možností pre hovoriaceho a zároveň i interpretačných možností pre adresáta, čo je v oboch prípadoch v záujme dosiahnutia maximálneho úžitku s minimálnou stratou či minimálnym vkladom. Autori Watts, Ide a Ehlich (1992, s. 6 – 7) upozorňujú však na to, že i keď Leech rozlišuje štyri vyššie spomínané typy zdvorilosti, nikde sa nedozvieme, „ako si hovoriaci vyberá zo štýlov jazyka, ktoré majú byť použité v súlade s typom a stupňom zvolenej zdvorilosti. Model považujú za priveľmi teoretický pre aplikáciu na skutočné používanie jazyka a priveľmi abstraktný pre vysvetlenie bežného pojmu zdvorilosti, respektíve nejakého pojmu, ktorý spadá do všeobecnej teórie sociálnej interakcie (op. cit., s. 7). Zdvorilosť však Leech vo všeobecnosti poníma ako prostriedok vyhýbania sa konfliktom, čo vyplýva zo špecifikácií daných maxím a aj z tvrdenia, že zdvorilosť je zameraná na dosiahnutie zhody.

2.3 Penelope Brown a Stephen C. Levinson a zdvorilosť ako jedna z univerzálií jazykového používania

...zdvorilosť je základom vytvárania sociálneho usporiadania a predpokladom ľudskej kooperácie, takže akákoľvek teória poskytujúca pochopenie tohto fenoménu zároveň siaha i k základom ľudského spoločenského života.

Penelope Brown a Stephen C. Levinson

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

Najrozšírenejšia, a dá sa povedať, že aj najvplyvnejšia teória **Penelope Brownovej a Stephena C. Levisona**[1] – podobne ako predchádzajúce prístupy – vo všeobecnosti akceptuje Griceov princíp kooperácie (PK), pričom zdvorilostné stratégie sú racionálnymi odchýlkami od PK. PK predstavuje nepríznakové, sociálne neutrálne a teda predpokladané pozadie pre komunikáciu. Zdvorilosť však musí byť vypovedaná, signalizovaná hovoriacim a jej absencia môže byť považovaná za neprítomnosť zdvorilého postoja (Brown – Levinson, 1987, s. 5).

Daná koncepcia má vo svojom základe Goffmanov koncept **tváre** (*face*) – ku ktorému sa neskôr vrátime podrobnejšie – a Brown a Levinson ho reinterpretujú v zmysle „verejného vlastného imidžu, ktorý chce každý člen (spoločenstva) pre seba dosiahnuť" (tamže, s. 66). Tvár má dva samostatné, navzájom súvisiace aspekty, a to pozitívny a negatívny. **Pozitívna tvár** predpokladá túžbu byť obdivovaný a kladne hodnotený vybranými členmi (súvisí so sebahodnotením) a **negatívna tvár** zasa potrebu človeka byť neprerušovaný, nehatený a mať slobodu v konaní. Tieto dva aspekty tváre sú základnými potrebami každej interakcie, a preto je počas každej interakcie potrebná kooperácia medzi participantmi, ktorá má viesť k tomu, aby si navzájom zachovali tvár.

Ďalším dôležitým aspektom je **racionalita** vyplývajúca z praktického uvažovania v zmysle prostriedky – ciele (= means – ends; 1987, s. 64-65). Tvár a racionalita sú základné určujúce vlastnosti tzv. **modelovej osoby**, ktorá má zastupovať rodeného hovoriaceho a má slúžiť na deskripciu kultúrne špecifických štýlov verbálnej interakcie. Je teda abstrakciou a zastupuje aj hovoriaceho aj adresáta, pričom obaja majú spoločný záujem navzájom si zachovať tvár (op. cit., s. 58-60).

Ohrozenie tváre predstavujú tzv. **akty ohrozujúce tvár – AOT** (*face-threatenig acts – FTA)*, ponímané ako prejavy verbálnej alebo neverbálnej komunikácie smerujúce proti potrebám tváre adresáta a/alebo hovoriaceho (op. cit., s. 65). Príkladom takéhoto aktu môže byť požiadavka, pretože požiadavkou hovoriaci „útočí" na negatívnu tvár adresáta a presadzuje ňou svoje potreby na úkor jeho potrieb. Sem sú ďalej zaraďované aj rozkazy, rady, varovania, ale aj komplimenty, sľuby a pod. Útok na adresátovu pozitívnu tvár znamená prejav nezáujmu o jeho potreby a túžby, napr. vyjadrenie nesúhlasu, kritiky, odmietnutia, ale aj spomínanie tabuizovaných tém, vyjadrenie prudkých emócií atď. Na druhej

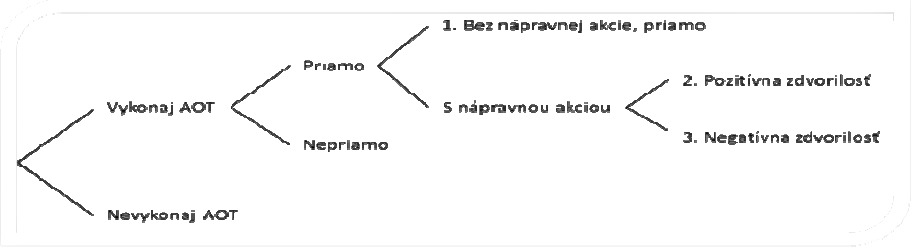
[1]Relevantné publikácie: Brown a Levinson 1978, 1987; Brown 1990.

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

strane, „útok“ proti negatívnej tvári hovoriaceho sa uskutoční v prípade, ak tento podlieha sile príjemcu, napr. pri vyjadreniach vďačnosti, prijímaní ponúk či ospravedlneniach. Jeho pozitívnu tvár zasiahne napr. akceptovanie komplimentu, priznanie viny, emocionálny výbuch atď. Analogicky je následne členená aj zdvorilosť na *negatívnu* (orientovaná na negatívnu tvár) a *pozitívnu* (orientovaná na pozitívnu tvár) (porovnaj s obrázkami č. 3 a č. 4).

Základom teórie zdvorilosti je zároveň aj fakt, že hovoriaci vstupuje do interakcie s nejakým konkrétnym cieľom, ktorý chce dosiahnuť, podľa neho potom volí stratégiu ešte pred uskutočnením aktu a zároveň aj príslušné jazykové prostriedky. Tieto stratégie zahŕňajú päť komunikačných možností alebo spôsobov, v podstate od najmenej zdvorilého po najzdvorilejší (porovnaj s obrázkom č. 5). Prvý spôsob je vykonanie aktu ohrozujúceho tvár, a to *priamo* (= on record) alebo *nepriamo* (= off record). Ak vykonávame tvár ohrozujúci akt priamo, máme možnosť vykonať ho bez *nápravnej akcie* (= redressive action), teda otvorene alebo s nápravnou akciou zahŕňajúcou pozitívnu a/alebo negatívnu zdvorilosť. Piatou možnosťou je úplné vynechanie aktu ohrozujúceho tvár. Voľba stratégie je ovplyvnená aj tzv. závažnosťou (= weightiness) rečového aktu, ktorá sa dá vypočítať z troch sociálnych premenných: P (relatívna „sila“ – *power* – asymetrický vzťah medzi hovoriacim a adresátom), D (sociálna vzdialenosť –*distance* – symetrický vzťah medzi hovoriacim a adresátom) a R (kultúrne hodnotenie rečového aktu – ako „nebezpečne“ je prijímaný v rámci špecifickej kultúry). Tento výpočet je charakterizovaný daným vzorcom, pričom x označuje rečový akt, S hovoriaceho a H počúvajúceho: Wx=D(S,H)+P(H,S)+Rx (op. cit., s. 76).

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

Obr. č. 3 : Stratégie pre voľbu „aktov ohrozujúcich tvár“ (transformované podľa: Brown a Levinson, 1987, s. 69)

Aj vzhľadom na sociálne premenné je teória presadzovaná ako univerzálna, v zmysle jej uplatniteľnosti v rámci akejkoľvek spoločnosti. Univerzálnosť podporuje aj modelová osoba, koncept univerzálneho hovoriaceho/adresáta, ktorého charakteristiky (tvár a racionalita) sú taktiež univerzálne. Avšak mnohé empirické výskumy potvrdzujú opak a najvýraznejšie sa to prejavuje pri nezápadných jazykových spoločenstvách, v ktorých sa chápanie zdvorilosti podstatne odlišuje. Sú to napr. výskumy dotýkajúce sa čínskej (Song Mei Lee-Wong, 1999; Gu, 1990), japonskej (Shachiko Ide, 1992; Saeko Fukushima, 2000) či thajskej zdvorilosti (Manfred Kumer 1992). Barbara Pizziconi podotýka, že najvýraznejšou kritikou tohto prístupu je práve etnocentrizmus – zdá sa, že individualistická koncepcia modelovej osoby nekorešponduje s „kolektivistickými“ znakmi sociálnej organizácie a zároveň dané ponímanie tváre zachytáva skôr atomistickú ako vzájomnostnú (= interrelated) predstavu Ja (= self) (2006, s. 681).

Sledovaný model zdvorilosti sa ešte výraznejšie odlišuje od bežného, laického chápania zdvorilosti ako v predchádzajúcich prístupoch (Eelen, 2001, s. 51). Brown a Levinson v rámci troch „superstratégií“ zdvorilosti (teda pozitívnej, negatívnej a nepriamej) uvádzajú množstvo „výstupov“ a ku každému z nich príslušné jazykové formy. Prejavom zdvorilosti je tak napríklad aj klebeta, vtip, použitie nepriameho rečového aktu, metafory, atď. Tieto výstupy sú zároveň charakterovo odlišné, napríklad pre negatívnu zdvorilosť je tretím výstupom „buď pesimistický“, ktorý je evidentne všeobecnejší a môže byť realizovaný viacerými spôsobmi, ako šiesty výstup „ospravedlň sa“ alebo ešte konkrétnejší deviaty výstup „nominalizuj“, vystihovaný špecifickými syntaktickými prostriedkami použiteľnými na vytvorenie vzdialenosti medzi hovoriacim a adresátom (napr. „Je to veľká radosť,

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

že vás môžeme privítať", je formálnejšia podoba ako „Tešíme sa, že vás môžeme privítať.") (1987, s. 173-209).

Základnú kritiku sledovanej teórie môžeme zhrnúť do piatich bodov (porovnaj: Janet Holmes, 2006, s. 688 – 689). Okrem spomínanej charakterovej odlišnosti jednotlivých výstupov je to aj kritika spojená s pridŕžaním sa verzie teórie rečových aktov, ktorá považuje vetu za základnú jednotku a umiestňuje hovoriaceho do centra analýzy. Autori boli kritizovaní aj pre miešanie rôznych typov dát a taktiež pre nízke poskytovanie informácií o zdrojoch týchto dát a ich kontexte. Ďalej to bol aj nízky počet sociálnych premenných či faktorov, ktoré môžu byť relevantné pri analýze závažnosti aktu ohrozujúceho tvár a taktiež ich ideálny, veľmi individualistický intenčný agent, teda modelová osoba.

2.4 Výskum japonskej a čínskej zdvorilosti

Za reprezentatívne výskumy japonskej a čínskej jazykovej zdvorilosti považujeme prístupy **Yueguo Gu** (1990)[1], ktorej teória je založená na čínskej konceptualizácii zdvorilosti a **Sachiko Ide** (1999)[2] predstavujúca japonský prístup. **Gu** explicitne spája zdvorilosť s morálnymi spoločenskými normami. Svoj prístup v podstate zakladá na Leechovej teórii, ale jeho ponímanie princípu zdvorilosti ako čisto regulatívneho princípu bez morálnej a etickej povahy reinterpretuje. Prezentuje čínsky koncept *limao*, korešpondujúci so zdvorilosťou a podčiarkuje fakt, že v základe je jeho povaha morálne preskriptívna. Gu naznačuje, že koncept tváre (tak ako ho prezentujú Brown a Levinson) nie je v čínskom kontexte chápaný ako výraz psychologických potrieb, ale skôr v zmysle spoločenských noriem. Zdvorilosť nie je iba inštrumentálna, je predovšetkým normatívna. Tvár človeka teda nie je ohrozovaná v prípade nesúladu jeho individuálnych potrieb, ale vtedy, keď zlyháva v plnení sociálnych štandardov, to znamená, keď zlyhá v plnení sociálnych potrieb. Princíp zdvorilosti Gu čínskemu kontextu prispôsobuje ako „spoločné presvedčenie (o tom), že správanie indivídua by malo splniť očakávania úctivosti, skromnosti, srdečnosti a kultivovanosti" (Gu, 1990, s. 245). Uvádza štyri maximy: „ponižovanie seba" („ponižuj seba a vyzdvihuj iných"), „oslovenie" („oslov svojho partnera

[1] Ďalšie relevantné publikácie napríklad: Gu, 1993.
[2] Ďalšie relevantné publikácie napríklad: Ide, 1989, 1992, 1993.

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

vhodným kontaktovým výrazom“), „takt“ a „veľkorysosť“. Posledné dve maximy zahŕňajú špecifické rečové akty, ktoré – na rozdiel od Leechových – odlišne fungujú v rámci **motivačnej** a **konverzačnej** roviny. Motivačná rovina odkazuje na „funkčnú“ stránku impozitív a komisív, čo môžeme chápať ako „reálny“ vklad a zisk počúvajúceho (napr. je rozdiel medzi spýtaním sa na cestu a pýtaním si peňazí alebo pýtaním si 50 centov a 50 eur a pod.). Konverzačná rovina zastrešuje verbálne narábanie s impozitívami a komisívami. Impozitíva majú úlohu maximalizovať dosiahnutý zisk (napríklad „Spravíš mi obrovskú radosť, keď...“) a komisíva minimalizujú vlastný vklad (napr. „Žiadny problém, aj tak idem tým smerom.“). Reciprocitu zdvorilosti zaručuje **princíp rovnováhy**, z ktorého vyplýva, že ak niečo žiadame, musíme spätne niečo ponúknuť.

Ide zdvorilosť chápe ako prostriedok zachovávania *hladkej* (= smooth) komunikácie (Ide, 1999, s. 445). Centrálne teórie (Brown a Levinson, Leech, Lakoff) kritizuje na základe ich prehnaného zaoberania sa strategickou interakciou, t. j. interakciou, v ktorej hovoriaci používa verbálne stratégie na dosiahnutie osobného cieľa. Tento typ zdvorilosti, podľa Ide, ponecháva hovoriacemu priestor voľby, a podľa toho ho i označuje ako **vôľa** (= volition) na rozdiel od **súdnosti** (= discernment). Súdnosť – v japončine ***wakimae*** – považuje za druhý samostatný komponent zdvorilosti typický pre Japonsko. „Wakimae je zamerané na potrebu uznania pozícií a rolí všetkých participantov a zároveň dodržiavanie predpísaných noriem formálnosti, ktorá je primeraná pre danú situáciu. Vôľa – na druhej strane – je zameraná na zachovávanie tváre všetkých participantov“ (op. cit., s. 447). V Japonsku nie sú sociálne neutrálne formy – hovoriaci si vždy musí vybrať medzi „honorifickou“ a „nehonorifickou“ formou, a tak aj pri vyjadrovaní banálnych faktických výpovedí produkuje zároveň (a nevyhnutne) i informáciu o vzťahu medzi hovoriacim a adresátom. „Toto použitie honorifickej slovesnej formy je socio-pragmatickým ekvivalentom gramatickej zhody, a môžeme ho teda nazvať socio-pragmatickou zhodou.“ (Ide, 1989, s. 227). Použitie honorifických foriem je absolútne – nezávislé od voľby hovoriaceho – a súvisí s ponímaním zdvorilosti ako javu determinovaného spoločenskými konvenciami. Konvenčné pravidlá sú tri: „buď zdvorilý k osobe s vyššou spoločenskou pozíciou“, „buď zdvorilý k osobe s mocou (= power)“ a „buď zdvorilý vo formálnom prostredí, ktoré je determinované faktormi participantov, príležitostí alebo tém“ (op. cit., s. 228). Z toho vyplýva, že v japončine a iných jazykoch so silne vyvinutým systémom honorifík, sú pravidlá zdvorilosti príbuzné gramatickým pravidlám. Sú neodmysliteľnou súčasťou jazyka a vyplývajú zo spoločenských charakteristík hovoriaceho a adresáta a zároveň z charakteristík

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

situácie. Tieto charakteristiky sa musia verne odrážať v jazykových prostriedkoch, ktoré hovoriaci používa. Na základe týchto špecifických vlastností japonskej zdvorilosti Ide prichádza k záveru, že teória Brownovej a Levinsona neposkytuje adekvátny explanačný potenciál pre jej výskum.

3 Postpragmatický – postmodernistický výskum

...Pokiaľ každý jednotlivec žije v jazyku a vytváranie tohto jednotlivcovho sveta ho vťahuje do interakcie, diskurzívna debata o termínoch ako zdvorilý, drzý, nezdvorilý, atď. môže byť pozorovaná iba tak, že je kladená dôkladná pozornosť na súčasti interakcie.

Richard J. Watts

Postmodernistický prístup[1] k jazykovej zdvorilosti predovšetkým kladie dôraz na subjektívnosť hodnotení toho, čo je považované za zdvorilé správanie a zároveň na to, že „význam je spoluvytváraný (= co-constructed), a teda zdvorilosť je záležitosťou vyjednávania medzi participantmi. Prijatím tohto prístupu je interakcia považovaná za dynamický diskurzívny zápas (= struggle) s možnosťou, že rozliční participanti môžu interpretovať tú istú interakciu celkom odlišne“ (Holmes, 2006, s. 691). Postmodernistickí výskumníci sa vyhýbajútvrdeniam o stálosti/ukotvenosti významu výpovede a zdôrazňujú dynamickú a nepredvídateľnú povahu významu v interakcii, ktorá zahŕňa aj výrazy či formy zdvorilosti.

Z rámca postmodernistických, respektíve *postpragmatických* prístupov sa zameriame na alternatívne prístupy k fenoménu zdvorilosti **Richarda J. Wattsa** a **Gina Eelena**. Cieľom oboch autorov je snaha vystavať teóriu jazykovej zdvorilosti na podklade jej bežných interpretácií – na tom ako ju vnímajú príslušníci daného jazykového/kultúrneho spoločenstva. Richard J. Watts[2] od seba odlíšil laické,

[1] Relevantné publikácie napríklad: Watts, 1992, 2003, 2005; Eelen, 2001; Mills, 2003; Locher, 2004, atď.
[2] Relevantné publikácie: Watts, 1989, 1992, 2003, 2005; Watts – Ide – Ehlich, 1992.

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

neodborné či ľudové (= lay) interpretácie (ne)zdvorilosti na jednej strane a teoretické pojmy/termíny (ne)zdvorilosti vyplývajúce z pragmatickej alebo sociolingvistickej teórie na strane druhej. Prvé označuje pojmom **primárna (ne)zdvorilosť** (= first-order (im)politeness) a druhé **sekundárna (ne)zdvorilosť** (= second-order (im)politeness)[1] (2003, s. 4). V tejto súvislosti upozorňuje na fakt, že výskumníci jazykovej zdvorilosti laické a vedecké interpretácie často zamieňali, čo viedlo k rôznym nejasnostiam, nepresnostiam a dezinterpretáciám. Objektom skúmania má byť podľa Wattsa *rozvážne správanie* (= politic behaviour) zahŕňajúce potenciálne hodnotenia účastníkov komunikácie, ktorí môžu dané správanie hodnotiť ako zdvorilé a/alebo nezdvorilé, čím v podstate opúšťa snahu o vytvorenie teórie jazykovej zdvorilosti. Rozvážne správanie kladie do súvislosti s tzv. *činnosťou tváre* (= facework; podrobnejšie v kapitole č. 5) a neskôr ho navrhuje skúmať v rámci *relačnej činnosti* (= relational work) (porovnaj s obrázkom č. 7), pričom v jej pozadí stojí idea, že „prostredníctvom diskurzu v sociálnej interakcii vytvárame bežné svety, najvýznamnejšie bytie našich interpersonálnych vzťahov s inými“ (Watts, 2005, s. xlii).

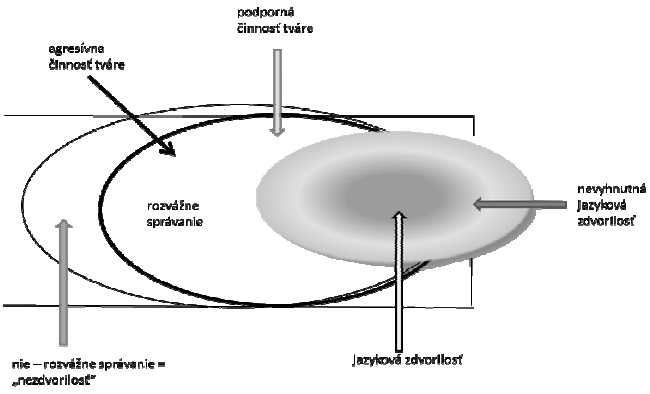
Do pozornosti sa v tomto prístupe dostáva aj nezdvorilosť ako „salientná (príznaková) forma sociálneho správania, v tom zmysle, že vystupuje proti zásadám akceptovaného, prijateľného správania, ktoré je základom prebiehajúcej sociálnej interakcie“ (Watts, 2003, s. 18). Zdvorilosť je vo väčšine prípadov neuvedomovaná (vnímaná ako bežná, normálna, bezpríznaková), avšak nezdvorilosť je vždy príznakovým javom narušujúcim – alebo až znemožňujúcim – priebeh komunikácie/interakcie. Watts – na rozdiel od iných autorov – vníma aj zdvorilosť ako príznakovú formu a to, čo je nepríznakové, akceptované ako normálne a bežné, označuje spomínaným termínom *rozvážne správanie*. V odbornej literatúre sa však stále častejšie nastoľuje aj otázka potreby skúmania nezdvorilosti a objavuje sa kritika jednostranného prístupu k zdvorilosti ako ku kladnej alebo aj nepríznakovej forme správania (porovnaj napríklad: Jonathan Culpeper, 1996; Derek Bousfield, 2008).

Watts, vychádzajúc z Eelenových postulátov, poukazuje na dôležitosť relatívnosti pojmu zdvorilosť (v zmysle „čo je zdvorilé pre jedného, nemusí byť pre druhého“), vyzdvihuje hodnotiaci aspekt, a tak i potrebu skúmania kontinua zdvorilý – nezdvorilý, pričom tieto dve stránky spolu úzko súvisia. (Ne)zdvorilosť je

[1] Gino Eelen, ktorého koncepciu si všimneme nižšie, primárnu (ne)zdvorilosť označuje ako „(im)politeness1 a sekundárnu (ne)zdvorilosť ako „(im)politeness2“ (Eelen, 2001).

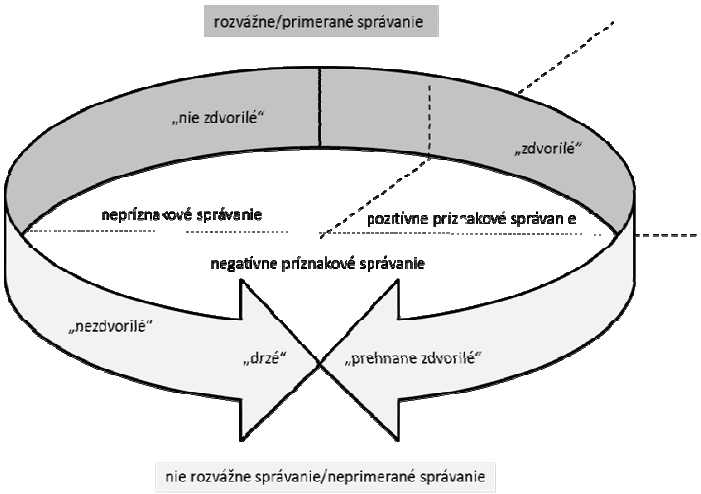
BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

podľa neho vždy príznakovou formou (jazykového) správania, pričom nepríznakovou formou je teda *rozvážne správanie* (porovnaj s obrázkom č. 6), ktoré môže byť „jazykové aj nejazykové, participantmi považované za vhodné pre nadchádzajúcu sociálnu interakciu“ (Watts, 2003, s. 21). Termín „rozvážne“ (= politic) autor navrhuje v zmysle sekundárneho, t. j. teoretického konceptu „práve preto, že nie je súčasťou bežného používania a poukazuje na široký rozsah foriem spoločenského správania, ktoré zahŕňajú, ale sú zároveň širšie ako to, čo by sme laickými termínmi mohli označiť ako ZDVORILÉ“ (2005, s. xlii). Väčšia časť *relačnej práce* v akejkoľvek interakcii je podľa neho nepríznaková a teda neuvedomovaná. Jednotliví participanti totiž pociťujú, že súčasti verbálnej interakcie sú v súlade s normami ustanovenými v predchádzajúcich interakciách a teda sú *rozvážne*. Pozitívne poznačené rozvážne správanie je potom otvorené voči interpretácii v zmysle zdvorilosti (op. cit., s. xliii).

Obr. č. 4: Wattsov model činnosti tváre, jazykovej zdvorilosti a rozvážneho správania (transformované podľa: Watts, 2003, s. 260)

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

Obr. č. 5: Wattsov model relačnej činnosti (transformované podľa: Watts, 2005, s. xliii)

Eelenovo rozčlenenie pojmu zdvorilosti na zdvorilosť1 a zdvorilosť2 vychádza z Vygotského definície vedeckých (*zdvorilosť2*) a spontánnych (*zdvorilosť1*) konceptov (Eelen, 2001). Vedecké koncepty sú exaktné a vopred definované, sú to abstraktné koncepty oddelené od každodennej reality – začínajú ako koncepty s abstraktne definovanou formou a až neskôr sú postupne dopĺňané o empirický obsah. Naopak spontánne koncepty patria do sveta každodennej reality a skúsenosti – ich počiatočná obsahová forma je empirická, ich vývoj je teda opačný – od praxe (skúsenosti) smerom ku generalizovanej konceptualizácii (op. cit., s. 33)[1]. Eelen považuje zdvorilosť za spontánny koncept – i keď neoznačuje žiadnu fyzickú entitu, jej povahu môžeme chápať ako denotatívnu v tom zmysle, že odkazuje na určitú činnosť pozostávajúcu zo špecifických aktov, na ktoré sa odkazuje ako na zdvorilé. Zdvorilosť1 predstavuje koncept spojený so sociálnou interakciou, ktorého súčasťou sú tri úzko súvisiace komponenty: **metapragmatická zdvorilosť1**

[1] Podobne sa vyjadruje aj Ehlich, keď konštatuje, že „konceptualizácie zdvorilosti vytvorené vo vedeckom výskume musia byť odlíšené od *fenoménu* zdvorilosti a *konceptov* zdvorilosti, ktoré existujú v spoločnosti. Vedecké konceptualizácie používajú každodenné/všedné výrazy na definovanie zdvorilosti a veľmi často nevysvetľujúcim, samozrejmým spôsobom, inými slovami – nevedecky“ (Ehlich, 1992, s. 73).

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

zahŕňajúca metapragmatické hodnotenia o povahe a význame javu (vrátane nezdvorilosti), **klasifikačná zdvorilosť1** zahŕňajúca komentáre neúčastníkov interakcie, prípadne aj jej účastníkov, ktorí klasifikujú správanie ako „(ne)zdvorilé" a **expresívna zdvorilosť1**, pri ktorej sa participanti snažia explicitne produkovať „zdvorilý jazyk" (op. cit., s. 35). Pri expresívnej zdvorilosti1 tak hovoríme o rôznych štandardizovaných formách ako napríklad používanie vykania pri oslovení (Prepáčte, pani doktorka ...), ďalej remediálnych výpovedí, napríklad ospravedlnení (Mrzí ma to, ale...), alebo použitie modálnych slovies (Chcem vás poprosiť...), podmienkou však je, že ich účastníci interakcie hodnotia ako zdvorilé. Objektom skúmania má byť podľa Eelena práve zdvorilosť1 – jav každodennej reality so všetkými jeho charakteristikami. Inak povedané tento nový prístup má využiť laické hodnotenia primárnej zdvorilosti na vytvorenie pojmového aparátu pre univerzálnu teóriu sekundárnej zdvorilosti, ak je to teda vôbec možné.

4 Zhrnutie

V dištinkcii modernistických (pragmatických) a postmodernistických prístupov – ako sa domnievame – sledujeme napätie medzi objektivistickým a subjektivistickým hľadiskom. Autor teoretickej koncepcie jazykovej zdvorilosti sa síce snaží o subjektivistickú interpretáciu zistených dát – pripisuje ich účastníkom komunikácie – avšak jeho prístup je objektivistický (porovnaj: Dolník, 2009). Napríklad Brown a Levinson odmietajú normatívnu dimenziu svojho prístupu. Tvrdia, že tvár a racionalita sú predpokladmi, ktoré spĺňajú štandardní ľudia. Ich modelová osoba vyplýva z normy – je to „ideálny" interaktant zastupujúci reálnych interaktantov. Modelová osoba je však všeobecne racionálna, disponuje pozitívnou a negatívnou tvárou a je zdvorilá, z čoho vyplýva, že aj zdvorilé správanie je interakčnou normou. Stratégie, ich voľby a výstupy sú taktiež prezentované ako činnosť komunikantov, čo je však sporné. Brown a Levinson vytvárajú taxonómiu stratégií, výstupov a ich jazykového stvárnenia a následne ju prezentujú ako bežné správanie a konanie komunikantov. Zdá sa, že sa tu stretávame s *kvázisubjektivistickou interpretáciou*, ktorá sa prejavuje práve tak, že

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

„používateľom jazyka sa pripisuje intuitívne ovládanie istých princípov, ktoré riadia ich správanie v komunikácii.“ (Dolník, 2009, s. 185). Watts v súvislosti s Lakoffovej pragmatickými pravidlami podotýka, že tu „sledujeme modernistickú, racionalistickú túžbu vytvoriť „objekt poznania“ riadený súborom pragmatických pravidiel, tak ako je riadený pravidlami gramatickými, fonologickými a sémantickými a túžbu umiestniť ľudský jazyk ako autonómny objekt štúdia mimo vlastnú ľudskú kontrolu v sociálnej interakcii“ (2005, s. xxxv), čo je teda opäť objektivistický pohľad.

Ďalšou relevantnou pripomienkou je spomínaná mylná interpretácia Gricea (1975), teda ponímanie jeho princípu kooperácie ako modelu konverzácie, v rámci ktorej je princíp optimálnej kooperácie kontrolným princípom. Lakoff, Leech aj Brown a Levinson podľa Wattsa spadli práve do tejto pasce. Autor konštatuje, že „čo sa *filozof* Grice snažil zostaviť bolo vysvetlenie pre význam, ktorý má na mysli hovoriaci popri význame výpovede, to znamená spôsob logického vysvetlenia pre spôsoby, ktorými sú adresáti schopní odvodzovať nevypovedané implikácie z výpovedí. S týmto zámerom vytvoril ideálny stav komunikačnej kooperácie, aby naznačil, že na pozadí tohto základového princípu sú participanti v interakcii schopní hodnotiť odchýlky od tohto princípu (Watts, 2005, s. xxxiv).

Odklon od modernistického prístupu a objektivistickej perspektívy predstavujú uvádzané postpragmatické koncepcie. Snažia sa vyťažiť užitočné poznatky vyplývajúce z pragmatických koncepcií alebo produktívne využiť tzv. biele miesta a obrátiť pozornosť na používateľskú (komunikačnú) perspektívu. Zdôrazňujú dynamickú a nepredvídateľnú povahu významu v interakcii, ktorá zahŕňa aj výrazy či formy zdvorilosti. Do popredia sa dostáva etnometodológia, zvýšená pozornosť je venovaná laickým interpretáciám a rôzne koncepty sú chápané ako súčasť diskurzívneho „súboja“ každodenného života. Inak povedané, môžeme sledovať prechod od deduktívnych metód výskumu k metódam induktívnym. To demonštruje napríklad spomínaný Eelenov návrh, že objektom skúmania má byť práve zdvorilosť1 – jav každodennej reality so všetkými jeho charakteristikami. Do pozornosti sa tak dostáva aj emergencia v rámci sociálnej reality.

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

Literatúra

BAYRAKTAROĞLU, Arin – SIFIANOU, Maria. 2001. *Linguistic Politeness Across Boundaries: The Case of Greek and Turkish*. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2001. 435 p. ISBN 90-272-5107 X.

BOUSFIELD, Derek. 2008. *Impoliteness in Interaction*. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2008. 297 p. ISBN 978-90-272-5411-5.

BROWN, Penelope – LEVINSON, Stephen C. 1978. Universals in Language Usage: Politeness phenomena. In *Questions and Politeness: Strategies in Social Interaction*. Cambridge : Cambridge University Press, 1978. ISBN **0521217490,** p. 56-310.

BROWN, Penelope – LEVINSON, Stephen C. 1987. *Politeness*: *Some Universals in Language Usage*. Cambridge : Cambridge University Press, 1987. 345 p. ISBN 978-0-521-31355-1.

CULPEPER, Jonathan. 1996. Towards an Anatomy of Impoliteness. In *Journal of Pragmatics* [online]. ISSN 0378-2166, 1996, vol. 25, no. 3, p. 349-367 [cit. 2012-1-20]. Dostupné na: http://www.sciencedirect.com/science/journal/03782166/25/3

DOLNÍK, Juraj. 1993. Axiologická stránka jazykovej komunikácie. In *Philologica*, 1993, roč. XLI, ISBN 80-223-0693-2, s. 5-23.

DOLNÍK, Juraj. 2009a. Reálne vz. ideálne a spisovný jazyk. In *Jazykovedný časopis*. ISSN 0021-5597, 2009, roč. 60, č. 1, s. 3-12.

EELEN, Gino. 2001. *A Critique of Politeness Theories*. Manchester and Northampton : St. Jerome, 2001. 280 p. ISBN 1-900650-40-1.

EHLICH, Konrad. 1992. On the Historicity of Politeness. In *Politeness in Language. Studies in its History, Theory and Practise*. Berlin – New York : Mouton de Gruyter, 1992. ISBN 3 11 018300 5, p. 71-107.

FRASER, Bruce. 1990. Perspectives on Politeness. In *Journal of Pragmatics*. ISSN 0378-2166, 1990, vol. 14, no. 2, p. 219-236.

FUKUSHIMA, Saeko. 2000. *Requests and Culture : Politeness in British English and Japanese*. Bern : Peter Lang, 2000. 315 p. ISBN 9783039100453.

GOFFMAN, Erving: *Interaction Ritual: Essays on Face to Face Behaviour*. Garden City, New York : Doubleday, 1967. 270 p. ISBN 0713902655.

GRICE, Herbert Paul. 1975. Logic and Conversation. In *Syntax and Semantics 3 : Speech Acts*. New York : Academic Press, 1975, ISBN 0127854231, p. 41-58.

GU, Yuego. 1990. Politeness phenomena in modern Chinese. In *Journal of Pragmatics*. ISSN 0378-2166,1990, vol. 14, no. 2, p. 237-257.

Gu, Yuego. 1993. The Impasse of Perlocution. In *Journal of Pragmatics*. ISSN 0378-2166, 1993, vol. 20, no. 5, p. 405-432.

HELD, Gudrun. 1992. Politenes in Linguistic Research. In *Politeness in Language. Studies in its History, Theory and Practise*. Berlin – New York: Mouton de Gruyter, 1992. ISBN 3 11 018300 5, p. 131-153.

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

HU, Hsien Chin. 1944. The Chinese Concepts of „Face". In *American Athropologist* [online]. 1944, vol. 46, no. 1 [cit. 2012-3-5], p. 45-64. Dostupné na internete: http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/aman.1944.46.issue-1/issuetocISSN: 1548-1433.

IDE, Sachiko. 1989. Formal Forms and Discernment : Two Neglected aspects of Universals of Linguistic Politeness. In *Multilingua*. ISSN 1613-3684, 1989, vol. 8, no. 2-3, p. 223-248.

IDE, Sachiko. 1993. Preface : The Search for integral Universals of Linguistic Politeness. In *Multilingua*. ISSN 1613-3684, 1993, vol. 12, no. 1, p. 7-11.

IDE, S. – YOSHIDA, M. 1999. Sociolinguistics: Honorifics and Gender Differences. In *The handbook of Japanese linguistics.* Oxford : Blackwell Publishing, 1999. ISBN 0631234942, p. 444-481.

IDE, Sachiko. 2005. How and Why Honorifics Can Signify Dignity and Elegance: The Indexicality and Reflexivity of Linguistic Rituals. In *Broadening the horizon of linguistic politeness*. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2005. ISBN 902725382X, p. 45-64.

IDE, Sachiko et al. 1992. The Concept of Politensess : The Empirical Study of American English and Japanese. In *Politeness in Language. Studies in its History, Theory and Practise*. Berlin – New York : Mouton de Gruyter, 1992. ISBN 3 11 018300 5, p. 281-297.

KUMMER, Manfred. 1992. Politeness in Thai. In *Politeness in Language. Studies in its History, Theory and Practise*. Berlin – New York: Mouton de Gruyter, 1992. ISBN 3 11 018300 5, p. 325-336.

LAKOFF, Robin T.: The Logic of Politeness; or Minding Your P´s and q´s. In *Papers from the Ninth Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society*. Chicago : Chicago Linguistic Society, 1973. p. 292-305.

LAKOFF, Robin T. 1975. Linguistic Theory and the Real World. In *Language Learning*. ISSN 1467-9922, 1975, vol.25, no. 2, p. 309-338.

LAKOFF, Robin T. 1977. What You Can Do with Words: Politeness, Pragmatics, and Performatives. In *Proceedings of the Texas Conference on Performatives, Presuppositions, and Implicatures*. Arlington : Center of Applied Linguistics, 1977. ISBN 87281-063-1, p. 79-105.

LAKOFF, Robin T. 1989. The limits of politeness: Terapeutic and courtroom discourse. In *Multilingua*. ISSN 1613-3684, 1989, vol. 8, no. 2-3, p. 101-129.

LAKOFF, Robin T. 1990. Talking power: The politics of language in our lives. New York : Basic Books, 1990. 324 p. ISBN 0465083587.

LAKOFF, Robin T. 2005. Civility and its discontents: Or getting in your face. In *Broadening the horizon of linguistic politeness*. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2005. ISBN 902725382X, p. 23-44.

LAKOFF, Robin T. – Ide, Sachiko. 2005. Introduction: Broadening the horizon of linguistic politeness. In *Broadening the horizon of linguistic politeness*. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2005. ISBN 902725382X, p. 1-22.

LEECH, Geoffrey. 1980. *Explorations in semantics and pragmatics*. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 1980. 113 p. ISBN 9027225060.

LEECH, Geoffrey. 1981. Pragmatics and conversational rhetoric. In *Possibilities and Limitations of Pragmatics : Proceedings of the Conference on Pragmatics*. Amsterdam : John Benjamis Publishing Company, 1981. ISBN 9789027230065,p.413-42.

LEECH, Geoffrey. 1983. *Principles of Pragmatics*. London : Longman, 1983. 250 p. ISBN 0582551102.

LEE-WONG, Song Mei. 2000. *Politeness and Face in Chinese Culture*. Frankfurt : Peter Lang, 2000. 344 p. ISBN 3631320221.

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)

LOCHER, Miriam. 2004. *Power and Politeness in Action : Disagreements in Oral Interaction.* Berlin – New York : Mouton de Gruyter, 2004. 365 p. ISBN 3110180065.

MILLS, Sara. 2003. *Gender and Politeness*. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 284 p. ISBN 9780521009195.

PIZZICONI, Barbara. 2006. Politeness. In *Encyklopedia of Language and Linguistics*. 2nd. Ed. Oxford : Elsevier, 2006. ISBN 978-0-08-044854-1, p. 679-684.

Politeness in Language. Studies in its History, Theory and Practise. Eds. Watts, Richard J. – Ide, Sachiko – Ehlich, Konrad. Berlin – New York : Mouton de Gruyter, 1992. 404 p. ISBN 3 11 018300 5.

SIFIANOU, Maria. 1992a. *Politeness Phenomena in England and Greece* : *a Cross-cultural Perspective*. Oxford : Oxford University Press, 1992. 254 p. ISBN 978-0-19-824132-4.

SIFIANOU, Maria. 1992b. The Use of Diminutives in Expressing Politeness : Modern Greek versus English. In *Journal of Pragmatics*.ISSN 0378-2166, vol. 17, no. 2, p. 155-173.

SHIBAMOTO, Janet S. 1985. *Japanese Women´s Language*. London : Academic Press, 1985. 190 p. ISBN 978-0126400304.

WATTS, Richard J. 1989. Relevance and Relational Work : Linguistic Politeness as Politic Behaviour. In *Multilingua*. ISSN 1613-3684, 1989, vol. 8, no. 2-3, p. 131-166.

WATTS, Richard J. 1992. Linguistic Politeness and Politic Verbal Behaviour : Reconsidering Claims for Universality. In *Politeness in Language. Studies in its History, Theory and Practise*. Berlin – New York: Mouton de Gruyter, 1992. ISBN 3 11 018300 5, p. 43-70.

WATTS, Richard J. 2003. *Politeness. Key Topics in Sociolinguistics*. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 304 p. ISBN 978-0-512-79406-0.

WATTS, Richard J. 2005. Linguistic Politeness Research : *Quo Vadis?* In *Politeness in Language. Studies in its History, Theory and Practise*. 2nd. ed. Berlin – New York : Mouton de Gruyter, 2005. ISBN 3-11-018300-5, p. xi-xlvii.

WATTS, Richard J. – Ide, Sachiko – Ehlich, Konrad. Introduction. In *Politeness in Language. Studies in its History, Theory and Practise*. Berlin – New York: Mouton de Gruyter, 1992. ISBN 3 11 018300 5, p. 1-20.

BDD-A27218 © 2016 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-19 07:52:06 UTC)